

ره‌یافت من | سیستم کنترل داخلی: اجزا و یکپارچگی آنها

شماره ۱۳ | تاریخ ۱۱ دی ماه ۱۴۰۳

محمد علی باقرپور ولاشانی

هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

رئیس هیات مدیره شرکت ره‌یافت و راه‌برد نواندیشان پویا (ره‌نو)

در نوشتار قبلی (ره‌یافت من: شماره ۱۲) مطالبی تحت عنوان "سیستم کنترل داخلی و اهداف سازمانی" بیان گردید. در این نوشتار، ضمن بیان اجزای سیستم کنترل داخلی، کلیاتی در خصوص هر یک ارائه و در نوشتارهای بعدی بطور مفصل تشریح خواهند شد. سیستم کنترل داخلی شامل پنج جزء "محیط کنترلی"، "ارزیابی ریسک"، "فعالیت‌های کنترلی"، "اطلاعات و ارتباطات" و "فعالیت‌های نظارتی" می‌باشد. انتظار می‌رود سیستم کنترل داخلی دارای اجزاء و قابلیت‌هایی بوده تا بتواند به سازمان در دستیابی به اهداف کمک نماید. بر این اساس، در چارچوب یکپارچه کنترل داخلی کوزو (۲۰۱۳) پس از تعیین اهداف، شرایط و بستر لازم برای دستیابی به آنها در قالب اجزا مختلف، خاصه "محیط کنترلی"، بیان شده است. "محیط کنترلی" فراهم‌کننده فضای لازم برای فعالیت و ایفای مسئولیت‌های کنترلی افراد و بستر مناسب جهت فعالیت اثربخش سایر اجزا می‌باشد. "ارزیابی ریسک" شامل شناسایی، ارزیابی و تجزیه و تحلیل ریسک‌ها و فرصت‌ها است. "فعالیت‌های کنترلی"، واکنشی به ریسک‌ها بوده و باعث حصول اطمینان نسبت به کاهش آنها به سطح قابل قبول و تحقق اهداف سازمانی می‌باشند.

"اطلاعات و ارتباطات" ناظر بر این امر بوده که یک سیستم اطلاعاتی کارا و اثربخش در کل سازمان وجود داشته و همچنین، ارتباطات مناسبی به هر دو شکل درون و برون سازمانی برقرار شده تا اطلاعات مورد نیاز سازمان را جهت ایفای مسئولیت‌های روزانه، به نحو اثربخش فراهم نماید. هدف "فعالیت‌های نظارتی" حصول اطمینان نسبت به وجود و اثربخشی عملکرد تمامی اجزای سیستم کنترل داخلی می‌باشد. این نظارت از طریق فعالیت‌های نظارتی مستمر (مداوم) و مجزا (موردی) و یا ترکیبی از هر دوی آنها صورت می‌پذیرد. بر این نکته تاکید می‌گردد که سیستم کنترل داخلی یکپارچه بوده که در آن تمامی اجزا با یکدیگر مرتبط و اثرات متقابل بر یکدیگر دارند. زمانی اهداف سازمان محقق خواهد شد که تمامی اجزا به طور هماهنگ، تعاملی و اثربخش فعالیت نمایند. وجود ضعف و اشکال در هر یک از اجزا، نه تنها کارکرد اثربخش آن را تحت تاثیر قرار داده بلکه با تاثیر بر سایر اجزا باعث کاهش اثربخشی کل سیستم کنترل داخلی خواهد شد. بنابراین، برای دستیابی به اهداف سازمانی، کل اجزای سیستم کنترل داخلی باید به طور مناسب، صحیح و کامل طراحی، مستقر، بکارگیری، ارزیابی و نظارت شوند.